

روبه روی نویسندہ

گفتگو با:

میر محمد جعفر جزی، حبیب احمدزادہ، بلقیس سلیمانی،
محمدرضا درجہ نری، جعفر مدرس صادقی، جمال میرصادقی،
کورمیر عباسی، محمد ہاشم اکبریانی
با اادی: قاسم امین پور

عباس منبعلی

نشران سو

۱۳۹۷

سرشناسه: مجبلی، عباس، ۱۳۶۰ - * عنوان و نام پدیدآور: روبه‌روی نویسنده: گفتگو با محمدرضا پورجعفری، مسعود جعفری، بلقیس سلیمانی، ... با یادی از قیصر امین‌پور/ عباس مجبلی. * مشخصات نشر: تهران: نشر آنسو، ۱۳۹۷. * مشخصات ظاهری: ۱۴۴ ص: ۱۳ × ۱۹.۵ س.م. * شابک: ۵-۶-۸۹۳۲۱-۹۷۸-۶۰۰ * وضعیت فهرست نویسی: فیا * یادداشت: نمایه * موضوع: نویسندگان ایرانی - قرن ۱۴ - مصاحبه‌ها * موضوع: Authors, Interviews - 20th century - Iranian * موضوع: داستان‌های فارسی - قرن ۱۴ - تاریخ و نقد - مقاله‌ها و خطابه‌ها * موضوع: Persian fiction -- 20th century -- History and criticism * موضوع: Addresses, essays, lectures * موضوع: ادبیات فارسی - ایران - تاریخ و نقد - مقاله‌ها و خطابه‌ها * موضوع: Persian literature -- Iran -- History and criticism * موضوع: Addresses, Essays, Lectures * PIR۵۲۳م۳ ۱۳۹۷ رده بندی کنگره: ۵۲۶۱۴۴۰ رده بندی دیویی: ۰/۹۰۶۲۸ * شماره کتابشناسی ملی: ۵۲۶۱۴۴۰

روبه‌روی نویسنده

گفتگو با:

مسعود جعفری، حبیب احمدزاده، بلقیس سلیمانی،
محمدرضا پورجعفری، جعفر رس صادقی، جمال میرصادقی،
کاوه میرعباس و محمدهاشم اکبریانی
با یادی از قیصر امین‌پور

عباس مجبلی

کتاب‌آرایی: آتلیه سایه * ویراستار: سمیه باغچه‌بان

چاپ اول: ۱۳۹۷ * شمارگان: ۵۰۰ نسخه

شابک: ۵-۶-۸۹۳۲۱-۹۷۸-۶۰۰

بها: ۲۹۰۰۰ تومان

© ۱۳۹۷ حق نشر محفوظ و مخصوص نشر آن سو است.

بهره‌برداری و نقل قول بدون ذکر منبع به هر صورتی بدون اجازه ناشر ممنوع است و پیگرد قانونی دارد.

ansoo.pub@gmail.com

www.ansoo.pub

فهرست

۹	مقدمه
۱۹	یادی از قیصر امین پور
	نامه‌های نسیم به نشور و جلال آل احمد
۲۵	در گفتگو با مسعود جعفری جوزانی
	شطرنج با ماشین فیامت
۳۳	در گفتگو با حبیب احمدزاده
	به هادس خوش آمدید
۴۹	در گفتگو با بلقیس سلیمانی
	دیدار با خورشید
۶۱	در گفتگو با محمدرضا پورجعفری
	توپ شبانه
۷۵	در گفتگو با جعفر مدرس صادقی
	دندان مرگ
۹۵	در گفتگو با جمال میرصادقی
	سین مثل سودابه
	در گفتگو با کاوه میرعباسی
	باید بروم
۱۲۷	در گفتگو با محمد هاشم اکبریانی

مقدمه

هشت مصاحبه‌ای که در این کتاب آمده است حاصل گزینش از میان بیش از ۲۵۰ مصاحبه تخیلی با نویسندگان و صاحب‌نظران حوزه ادبیات است که در طول سال‌های فعالیت در روزنامه‌ها، خبرگزاری‌ها و مجلات با آنها به گفتگو نشستیم. دهه این گفت‌وگوها در فضای داستان‌نویسی دهه ۸۰ انجام شده است؛ دهه‌ای که هم از نظر کمیت آثار تولیدی و هم از نظر حضور نویسندگان جوان دهه‌ای قابل توجه است.

حالا بعد از گذشت چند سال از انتشار این گفت‌وگوها، با مرورشان، می‌توان بخشی از فضای داستانی دهه ۸۰ را درک کرد؛ دهه‌ای که منتقدان نظرهای متفاوتی در مورد آن دارند و دست‌یابی به تبیین دقیق و مستدل درباره آن نیازمند پژوهشی مستقل است.

هدف از گردآمدن این مجموعه گفتگو در قالب یک کتاب یا مجموعه‌ای رساندن به پژوهشگران و علاقه‌مندان ادبیات برای آشنا شدن با فضای دهه ۸۰ است که در همه عرصه‌ها فراز و نشیب‌های بسیار داشت؛ از فضای متناقض سیاسی گرفته تا تغییر فضای اجتماعی و شیوه‌های مطالبه‌گری مردم که با پژوهشی گسترده می‌توان تأثیر آنها را بر ادبیات نیز مشاهده کرد. همچنین جای خالی گفتگو با نویسندگان شاخص زیادی در ژانرهای دیگری مانند ادبیات فانتزی، عامه‌پسند، کودک و نوجوان، علمی تخیلی،

وحشت و ده‌ها موضوع دیگر در این کتاب خالی است اما هدف از کنار هم قرار دادن این هشت گفتگو ایجاد دریچه‌ای به فضای جریان‌ساز ادبیات در دهه ۱۳۸۰ است.

اینک مروری بر آنچه در این اثر خواهید خواند:

یکم. بلقیس سلیمانی در دهه ۸۰ با رمان به هادس خوش آمدید به ادبیات زنانه رنگ و بوی دیگری بخشید و توانست توجه مخاطبان بسیاری را نیز به این اثر وارد معطوف کند. به هادس خوش آمدید در زمستان سال ۸۸ توسط نشر چشمه به بازار آمد و چند ماه بعد توانست چاپ دوم خود را تجربه کند. نشرهای نقد و رونمایی برگزار شده بعد از چاپ کتاب، معرفی گسترده این اثر در مطبوعات و توجه منتقدان به این اثر موجب شد بسیاری به این باور برسند که موفقیت این نویسنده در خلق مجموعه داستان بازی عروس و سادس و رمان‌های خاله‌بازی و بازی آخر بانو اتفاقی نبوده است.

دوم. درست در همین سال که جعفر مداح صادق خالقی رمان گاوخونی با انتشار ۵ اثر، بخت خود را برای شایسته‌ای قابل ستایش آزمود. من تا صبح بیدارم در سال ۱۳۸۲، دیدار در حلقه در سال ۱۳۸۳، آب و خاک در سال ۱۳۸۴، بیژن و منیژه در سال ۱۳۸۵ و حمایت توپ شبانه که محور گفتگوی او در این کتاب است در سال ۱۳۸۸ منتشر شد. تعدد آثار منتشر شده و تجربه‌های مختلف در این رمان‌ها نشان از تلاش‌های ستودنی نویسنده‌ای دارد که می‌خواهد از زیر بار سنگین رمان مشهورش یعنی گاوخونی خارج شود.

جعفر مدرس صادقی در شمار نویسندگان پرکار و موفق است که در ۴ دهه بعد از انقلاب آثار متعددی منتشر کرده است. او در سال ۱۳۵۹ رمان نمایش را برای چاپ به نشر «روزگار ما» سپرد. پس از آن آثاری را به «نشر نو» سپرد و بالاخره اثر مشهورش گاوخونی توسط «نشر مرکز» منتشر شد. اگر بخوایم مهم ترین آثار کارنامه او را مرور کنیم باید به این نام‌ها اشاره کرد: رمان‌های سفر کسرا و بالون مهتا، در دهه ۱۳۶۰ رمان‌های کله اسب، شریک جرم، ضحی حال و شاه کلید، در دهه ۱۳۷۰، رمان‌های من تا صبح بیدارم، دیر در حلب، آب و خاک، بیژن و منیژه و توپ شبانه، در دهه ۱۳۸۰ و رمان‌های اطرات اردی بهشت، روزنامه‌نویس، کافه‌ای کنار آب، بهشت و دورنمای سرزمین عجایب، در دهه ۱۳۹۰ که سال‌های پایانی آن را سپری می‌کنیم. این فهرست به‌ندبالا از آثار منتشر شده یک نویسنده ما را بر آن می‌دارد تا از کنار او به‌حق عبور نکنیم و نام او را در فهرست نویسندگان مهم معاصرمان قرار دهیم.

سوم. گفت وگوبا جمال میرصادقی در این کتاب فضای متفاوتی دارد. او با رمان دندان گرگ در سال ۱۳۸۷ به دنیا آمد. تجربه فضای تازه‌ای در ادبیات داستانی بود تا بتواند اقبالی را که بعد از انتشار شب چراغ در سال ۱۳۵۵ به آثار خود دیده بود، دوباره احیا کند. هر چند این شب چراغ و دندان گرگ دو دنیای متفاوت را روایت می‌کنند اما برآمده از تنم یک استاد داستان‌نویسی است که عمر حرفه‌ای خود را وقف داستان‌نویسی امروزی آن کرده است. جمال میرصادقی در شمار معدود نویسندگانی است که از دهه ۱۳۴۰ تاکنون حضوری فعال در عرصه داستان‌نویسی کشور داشته و آثار متعدد او گواهی بر این مدعاست.

در دهه ۱۳۸۰ شاهد انتشار آثار متعددی از این نویسنده و استاد داستان‌نویسی هستیم، به نحوی که می‌توان از دریچه آثار او بخشی از فضای ادبیات داستانی در دهه ۱۳۸۰ را درک کرد. مهم‌ترین آثار منتشر شده وی در این دهه عبارتند از: رمان اضطراب ابراهیم (۱۳۸۲)، جلد اول جهان داستان ایران (۱۳۸۲)، بررسی آثار سی و یک نویسنده نسل اول و دوم ایران از آغاز تا انقلاب در داستان‌نویس‌های نام‌آور معاصر ایران (۱۳۸۲)، رمان زندگی را به آواز بخوان (۱۳۸۳)، جستارهایی درباره داستان و داستان‌نویسی در کتاب شناخت داستان (۱۳۸۴)، جلد دوم جریان داستان، (۱۳۸۶)، رمان دختری با ریشمان نقره‌ای (۱۳۸۶)، رمان زبان گرگ (۱۳۸۷)، مجموعه بیست و سه داستان، از داستان‌نویس‌های امروز ایران (۱۳۸۷)، مجموعه داستان نام تو آبی است (۱۳۸۸)، توصیه‌های بی‌نویسنده‌های جوان، جستارهایی در زمینه داستان در مجموعه عرق‌ریزان روح (۱۳۸۸) راهنمای رمان‌نویسی (۱۳۸۹).

چهارم. محمدرضا پورجعفی نیز به عنوان صاحب یکی از تجربه‌های متفاوت نویسندگی در دهه ۱۳۸۰ در گفتگی حاضر لایه‌های زیرین اثرش را مورد بررسی قرار می‌دهد. او با انتشار مجموعه داستان دیدار با خورشید که در سال ۱۳۸۶ منتشر شد، با نگاهی متفاوت به جریان‌های خاص سیاسی دهه ۱۳۶۰ به دنبال موفقیتی بود که در مجموعه داستان ساعت گرگ و میش در سال ۱۳۷۹ برای خود رقم زده بود. این مجموعه داستان هر چند تجربه چاپ‌های متعدد را به خود ندید، اما در نوع خود اثری قابل بررسی است. این اثر با وجود این که مجموعه‌ای از داستان‌های کوتاه است، اما خواننده در آن با خط داستانی مشخصی مواجه می‌شود؛ خطی که مانند قطعه‌های پازل بعد از کنار هم قرار گرفتن، هویتی واحد را

به نمایش می‌گذارد تا خواننده با مقصود و غرض نویسنده از انتشار چنین اثری مواجه شود. این ویژگی را عمدتاً در داستان‌های کوتاهی که در دهه ۱۳۸۰ خواننده‌ام، کمتر مشاهده کرده‌ام. دیدار با خوشبخت اثری است که برای پژوهش در حوزه داستان‌های کوتاه دهه ۱۳۸۰، نباید آن را نادیده انگاشت.

پنجم. یکی از گفت‌وگوهای متفاوت این مجموعه، گفتگو با کاوه میرعباسی دبیر رمانی است که در دهه ۱۳۸۰ موفق به انتشارش نشد. گفتگوی کاوه میرعباسی در این کتاب حاصل پیگیری یک خبر خاک‌خورده در خبرگزاری‌ها بود؛ اینکه میرعباسی مدت‌ها به قولی که برای انتشار هفت‌گانه داده بود، عمل نکرده بود. در این گفت‌وگو میرعباسی از اولین تجربه‌های نویسندگی‌اش بعد از ترجمه و انتشار دلبران غمگین من می‌گوید. در آن سال‌ها میرعباسی به عنوان یک مترجم نام‌آور وارد عرصه جدیدی از کار در حوزه ادبیات شده بود و این نشان از فضای باز ادبیات در دهه ۸۰ می‌دهد که امکان آزمون و خطا برای نویسندگان فراهم بود. با نگاهی به کارنامه کاری این مترجم که تسلط به زبان‌های انگلیسی، فرانسوی و اسپانیایی بیش از ۲۰ اثر و ترجمه کرده است، می‌توان حضور فعالش را در فضای ادبی دهه ۸۰، حتماً مشاهده کرد.

مهم‌ترین آثاری که در دهه ۱۳۸۰ از قلم میرعباسی منتشر شده عبارتند از: نقد عکس؛ درآمدی بر درک تصویر، نوشته تری مایکل بارت (۱۳۸۹)، مسافری که با ستاره شمال آمد، نوشته ژرژ سیمنون (۱۳۸۶)، قتل در کمیته مرکزی، نوشته مانوئل واسکس مونتالبان (۱۳۸۶)، خاطره دلبران غمگین من، نوشته گابریل گارسیا مارکز (۱۳۸۶) که به دلیل محتوایش

خیلی زود از بازار رسمی جمع آوری شد، مدرسه فرشته‌ها، نوشته آنی دالتون (۱۳۸۵)، نادیا، نوشته آندره برتون (۱۳۸۳)، زنده‌ام که روایت کنم، نوشته گابریل گارسیا مارکز (۱۳۸۳)، باکره و کولی، نوشته دیوید هربرت لارنس (۱۳۸۳)، ماجراهای پدر براون، کشیش کارآگاه: صلیب آبی و شش داستان دیگر، نوشته گیلبرت کیت چسترتون (۱۳۸۲)، گفتگو با بورخس، نوشته ریچارد برجین (۱۳۸۲)، سر هیدرا، نوشته کارلوس فونتس (۱۳۸۱) و اولریکا و هشت داستان دیگر، نوشته خورخه لویس بورخس (۱۳۸۰)، انتشار مجموعه داستان هفت روز نحس در سال ۱۳۸۸ و ... کردن ناموران در سال ۱۳۸۶ نیز چهره‌ای متفاوت را از کاوه میرعباسی به ما نشان داد.

ششم. سنگ به دکت. مسعود جعفری جزی در مورد کتاب نامه‌های سیمین دانشور و جلال آل احمد یکی از شیرین‌ترین خاطرات دوران کاری‌ام در مطبوعات است. اسم نه اولین بار نامش را در کلاس‌های قیصر امین‌پور شنیدم و با او آشنا شدم و با وساطت امین‌پور توانستم با او به مصاحبه‌ای بنشینم که در روزنامه اعتماد به چاپ رسید. در طول ۲ ماهی که جریان این مصاحبه به طول کشید، شرایط فراهم شد تا هم با مسعود جعفری جزی و هم قیصر امین‌پور گفتگوی بیشتری داشته باشم و از وجود نازنین هر دو بهره‌مند شوم؛ دو نازنینی که هیچ تاخیر رای دانش و داشته‌های خود نداشتند. جعفری جزی در این گفتگو نم به کاوه‌ای از یک پژوهشگر است که با صبر و تلاش بی‌وقفه توانسته است در پهنه تاره‌ای از زندگی، روابط، طرز فکر و سبک زندگی جلال آل احمد را به روی ما بگشاید؛ دریچه‌ای که جای خالی آن در ادبیات ۱۰۰ سال گذشته‌مان و در زندگی نویسندگان پیشگام‌مان به شدت احساس می‌شود.

مسعود جعفری در سال‌های اخیر با ورود به حوزه ترجمه، آثاری قابل تأمل و ارزشمند را به عرصه ادبیات معرفی کرده است؛ آثاری که کارنامه او را هر چه پربارتر کرده است. آثاری از قبیل: جامعه‌های ماقبل صنعتی اثر پاتریشیا کرون، تصحیح قصه عاشقانه ملک محمد و شمس بانو رمانتسم از لیلیان فورست، ترجمه کتاب ابن عربی و زبان تازه عرفا اثر سعاد حکیم، مقنع و سپیدجامگان از پاتریشیا کرون، زیباگرایی اثر رابرت وینستون جانسون، تخیل نوشته ریموند لارنس برت، پیرنگ اثر الیزابت دیل، تألیف سیر رمانتسم در ایران از مشروطه تا نیا و گردآوری سفرنامه تاوریه از جمال‌الدین احمد و سیمین.

هفتم. گفتگو با هاشم اکبری درست زمانی شکل گرفت که این کتاب در حال آماده سازی و ویرایش بود. پازل گفت وگوهایم برای معرفی بخشی از چهره ادبیات دهه ۴۸۰ یک نویسنده را کم داشت. گفتگو با نویسنده باید بروم می توانست بهترین باشد. بعد از ۸ سال از انتشار کتاب، هاشم اکبرییانی قبول کرد درباب این کتاب صحبت کند؛ در حالی که بعد از این رمان چند اثر دیگر نیز روانه بازار کرده و باید بروم در عمل از چرخه توزیع و تبلیغ ناشر خارج شده است.

این اثر را در سال ۱۳۸۹ زمانی که منتشر شده بود، خواندم. آشناییم نیز به دلیل همکاری‌ام با هاشم اکبرییانی در مجموعه نشریات مشهوری در جریان نگارشش بودم. باید بروم از نظر ساختار روایی یکی از آثاری متفاوت دهه ۸۰ است که تجربه آن در کمتر رمانی تکرار شده است. هر چند این رمان نمونه‌ای متعالی از یک اثر داستانی نیست، اما جسارت نویسنده در ایجاد دریچه‌ای تازه به ساختار روایی داستان ستودنی است؛

تجربه‌ای که شاید روزی با فراگیر شدنش بتوان آن را پیشگام خلق روایت ایرانی در داستان دانست.

هشتم. با وجود انتقادهای و نظرات مختلفی که نسبت به ادبیات داستانی دهه ۸۰ وجود دارد، غالب منتقدان به شکوفایی ادبیات دفاع مقدس در این دهه اذعان دارند. تیراژ کتاب‌ها، تولید آثار متفاوت و البته ماندگار و ترجمه‌های پی در پی این گونه ادبی به زبان‌های دیگر، مهر تأییدی بر این ماجراست.

در چند دهه اخیر حوزه ادبیات دفاع مقدس، اغلب آثار زندگی‌نامه‌ای ارزش و اعتبار بیشتری پیدا کرده‌اند اما رمان‌ها و مجموعه داستان‌های کوتاه درخشان نیز در این دهه منتشر شده است. یکی از این آثار شطرنج با ماشین قیامت نوشته حبیب احمدزاده است. رمانی که از زمان نگارش تا انتشارش حدود ۹ سال به طول انجامیده و از زمان انتشار تا کنون هنوز در شمار رمان‌های پرفروش دفاع مقدس است. حبیب احمدزاده در گفتگو درباره این کتاب به خوبی تعریف خود نسبت به ادبیات و دغدغه ترویج گفتمان دفاع مقدس را بروز می‌دهد. بر چند او نویسنده پرکاری نیست اما همین یک اثر نیز نامش را در فهرست بهترین‌های دهه ۱۳۸۰ و البته نویسندگان شاخص ادبیات دفاع مقدس ثبت کرده است.

در پایان لازم می‌دانم از همسرم سمیرا باباجان‌پور برای مطالعه دقیق و اصلاح خطاهای موجود در مصاحبه‌ها، مهدی کاموس به خاطر حمایت‌ها و همراهی‌هایش در همه این سال‌ها و نیلوفر نیاورانی برای راهنمایی‌ها و امکان انتشار این گفتگوها در مطبوعات، همچنین دست اندرکاران نشر

مقدمه | ۱۷

آنسو در بخش پژوهش برای تلاش‌هایی که در روند ویرایش‌های مکرر این اثر داشتند سپاس‌گزاری کنم.

عباس محبعلی

مهرماه ۱۳۹۷

www.ketab.ir